Kezdődik a szezon

Mit kell tudni a külföldre utazóknak?

Minden évben egyre többen töltik szabadságukat külföldön. Legtöbben a szomszédos szocialista országokba indulnak. Az útlevéltörvény nemrégiben kiadott új végrehajtási utasítása éppen az ő számukra könnyíti meg az utazást. Az új útlevélről legtöbben még most sem tudják, mi fán terem, vagyis hogyan lehet kérni és felhasználni.

Az útlevél

Maga az útlevél egy piros könyvecske, 50 forintot kell fizetni érte kiváltásakor, és öt évig érvényes. Egy-egy alkalommal öt kiutazási engedélyt — úgynevezett ablakot — lehet kiváltani. Sokan még mindig nem tudják: az öt ablakkal ötször léphetik át az országhatárt. Nem kell tehát minden utazás után újra érvényesíttetni az útlevelet. Ötször minden további nélkül lehet utazni azokba az országokba, melyekre érvényesek a kiutazási engedélyek.

Az öt kiutazási engedélyt bármikor fel lehet használni az útlevél érvényességi idején, tehát öt éven belül. Akár egy hét alatt, de öt esztendő alatt is. Ha valaki már mind az öt ablakot felhasználta, akkor kell új kérőlapot beadnia, és arra ismét öt ablakot kaphat útlevelébe. Évente akár többször is.

Jugoszláviába?

Mivel Jugoszlávia van hozzánk a legközelebb, és az Adria az egyik legkedveltebb tenger Európában, talán először a jugoszláviai utazás feltételeit ismertetjük. Már csak azért is, mert van néhány eltérés a többi szocialista országba történő utazáshoz képest.

A jugoszláviai utazáshoz útlevélkérő lapot az IBUSZ-nál lehet váltani, és ott is kell beadni. Ha valaki turistautra megy, 500 forintot kell fizetnie egy kiutazási engedélyért. A Jugoszláviára érvényes turistaablakra 3300 forintért lehet dinárt kiváltani, a jelenlegi árfolyam szerint 2030-at. A 3300 forint az éves keret, tehát egy évben maximum ennyiért válthat dinárt egy magyar állampolgár. Ennyi dinárt 14 napos utazásra lehet kiváltani. Ha valaki kevesebb időt tölt Jugoszláviában, arányosan kevesebb dinárt kaphat. Évente több turistaablakot is lehet váltani, de a dinárkeretet természetesen ilyen esetben sem lehet túllépni.

Ha valaki rokonlátogatásra utazik, 150 forintért öt kiutazási engedélyt kaphat. Mind az öt ablak érvényes jugoszláviai utazásra, de csak akkor, ha az útlevélkérő lapon a vállalat ötszöri jugoszláviai kiutazást javasol. Ha a vállalati javaslatban nem szerepel a szám, akkor csupán egy ablak lesz érvényes Jugoszláviára, a többi pedig csak más szocialista országokba. Tehát: ha valaki ötször szeretne látogatóútra Jugoszláviába utazni, ügyeljen arra, hogy a munkahely javaslatában ez szerepeljen a kérőlapon. A látogatóútra érvényes ablakra 150 dinárt lehet kiváltani. A Jugoszláviába érvényes kiutazási engedéllyel természetesen a többi szocialista országba is lehet utazni.

Sokan utaznak gépkocsival Jugoszláviába. Amennyiben a kocsi vezetőjének turistaútra érvényes kiutazási engedélye van, 300 dinárt, az utasok pedig fejenként 70 dinárt válthatnak ki benzinköltségre. Ha látogatóútra mennek, a vezető és az utasok is 70—70 dinárt válthatnak. Az üzemanyagköltség az évi 3300 forintos kerettől független.

A többi ország?

Amennyiben valaki az NDK-ba, Lengyelországba, Csehszlovákiába, Romániába vagy Bulgáriába kíván utazni — bármit is ír az útlevélkérő lap „hová kéri az útlevelet?" rovatába — mind az öt országra érvényes, öt kiutazási engedélyt kap, 100 forintért.

Az útlevélkérő lapot — ha az öt ország valamelyikébe akar valaki utazni — az IBUSZ-nál vagy a postán lehet megvenni, és a városi rendőrkapitányságon kell beadni. Ennél az öt országnál nincs különbség a látogató- és turistaút között. Az utazó minden külföldön töltött napra 250 forintnak megfelelő márkát, koronát, levát stb. válthat be, évente maximum 6 ezer forint értékben. De ha valaki már kimerítette ezt a keretet, a Nemzeti Bank devizagazdálkodási főosztályától kérhet újabb keretet. Az utazások számát nem korlátozzák, mindenki annyiszor utazik a szocialista országokba, ahányszor kedve tartja.

A Szovjetunióba külön kell kérni a kiutazási engedélyt. Ha valaki Szovjetunióban élő rokonát akarja meglátogatni, a rokont kell megkérni, hogy szerezze be a vízumot. Hivatalos út esetén, vagy ha valaki a Szovjetunióban tanuló hozzátartozóját akarja meglátogatni, a nagykövetségtől szerezheti meg a vízumot az IBUSZ útján, vagy személyesen. Egyéni turistautazás esetén először az IBUSZ-nál előre meg kell rendelni a szállást, csak ezután lehet útlevelet kérni.

Még két fontos tudnivaló. Ha valaki saját autójával utazik külföldre, az autóklubtól utazás előtt autókiviteli engedélyt kell váltani. Ha társasutazással valamelyik szocialista országba indul valaki és kevesli a költőpénzt, az IBUSZ-nál a részvételi jegyre még napi 180 forintért válthat ki valutát.

Megint a rozskenyérről

Van miből sütni, de mégsincs

Jó annak, aki vidékre jár. Tudja, hogy Mórahalmon is lehet rozskenyeret kapni, Bordányban is, Dorozsmán is. Akármerre visz az útja, mindig vehet. Van, aki Kistelekre is eljár egy-két kilóért.

Sehogy nem érteni, miért mérik Szegeden olyan szűkmarkúan, mint a patikaszert. Ahol árulják egyáltalán, ott is néha van csak. Egyik-másik boltban értetlenül néznek a vásárlóra, ha megemlíti, hogy legszívesebben rozskenyeret venne, mint a fagylaltos, ha egy marék aprószeget kérnek tőle kánikulában. Pedig írják az orvosok is, rájuk támaszkodva újságírók is, hogy ez a kenyér az egészségesebb. Külföldet járt hazánkfiai példák sorát említik, ahol együtt tálalták a habfehéret a teljesen barnával, és a fehér megszáradt, a barna meg elfogyott. Mindenki a barnát ette.

Kenyér dolgában mi alaposan elfehéredtünk.

Talán nincs elég rozsunk? Tudván tudom, hogy kevesebbet vetnek, csak ez lehet az oka. A bizonyság kedvéért megkérdeztem mindenesetre Korom Pált, a megyei tanács élelmezésügyi csoportvezetőjét. Ő is azt mondja, alaposan megfogyatkozott a rozstermő terület. 1969-ben még 17 ezer hektárt vetettek be vele a mi megyénkben, ősszel csak 11 ezret. Étkezési célra 69-ben 579 vagonnal vásárolt a kereskedelem, tavaly csak 212 vagonnal. De hozzáteszi nyomban: ettől még nyugodtan nőhet a kereslet. Vagy a kínálat.

Kiderül, hogy jószerével valóban nem tudjuk, a kínálattal van baj, vagy a kereslet megbízhatatlan. Néhány „hőbortos" ember egészséges bolondériája az egész, vagy sokak érdeklődése húzódik efelé? Mert aki mindig egy boltba jár, és kétszer megmondták neki, hogy nincsen, ért a szóból, és harmadszorra már nem kérdezi.

Annyi biztos — mondja Korom Pál —, ahol elkezdték árusítani, ott elkezdték venni is az emberek.

Körülbelül eljutottunk a rejtély fenekéig. Minden jelentésben árgus szemekkel figyelik, van-e elegendő olcsó kenyér. Ebbe a kategóriába jön bele a jó rozskenyér, és a kevéssé keresett félbarna másik. Meg is indokolják, hogy nem keresik az emberek. De a félbarnát nem keresik annyian! Az egyik „vétkéért" a másik bűnhődik.

Azt tehát megtudtuk, hogy rozsunk még mindig van elég. Tegyük hozzá az igazságot: a megtermett mázsák egyik — talán nagyobbik — fele takarmány lesz. De rozslisztünk is van elég, még így is. Sütni is gazdaságos, mert olcsóbb a rozsliszt, mint a búzaliszt. Semmi olyan közgazdasági tényező nem teszi be a lábát, ami fölbuktatná ezt a sütési szándékot. A szabványt is módosították, hogy még jobb legyen a rozskenyér.

— Miért nincsen akkor?

— Szubjektív tényező játszhat közre. Ha a boltos is szereti, rendel, ha nem szereti, nem rendel.

Ez lehet az a szubjektív tényező, ami boltos nyelven, föltartott fejjel fogalmazva két méterrel elszáll a vevő feje fölött: „Nem tartunk rozskenyeret, kérem".

Hát tartsanak!

Ha ennyit veszekedne a magyar sajtó azon például, hogy a szép női topánkák csatját ne jobbról, hanem balról varrják föl, a sarkát meg ne hátulra, hanem előre tegyék, és legyen belőle piros, fehér, kék, sárga, szürke, világos és sötét, már biztosan így csinálnák. Pedig a cipőipar se olyan „könnyű" ipar! De itt nem divathóbortról van szó, hanem kenyérről. Ugyan kérem! Sokkal egyszerűbb kimondani: nem tartunk rozskenyeret.

Átmeneti megoldást javasolnánk. Legalább a kettes és hármasünnepek előtt, amikor egyébként nyakunkra szárad a másik, akkor süssenek kísérletképpen többet a rozsból. Vagy amikor azt a cselt csinálja a kereskedelem, hogy szombaton eladja a péntekit, rá következő kedden pedig ránksózza a mégis megmaradt szombatit, és ártatlan képpel azt mondja, most kaptuk. Legalább ilyenkor hadd vegyük meg a sokáig frissnek maradó rozskenyeret. Akik szeretik, természetesen.

Van miből sütni, könnyű is sütni, enni is jó, mégsincs — ez a rozskenyér.

Horváth Dezső

A hét könyvei

Rovatunkban a megjelenés sorrendjében közöljük a héten kiadott könyvek listáját.

Fekete Gyula: Éljünk magunknak? Magyarország felfedezése sorozat. — Gábor Miklós: A színész árnyéka (Szépirodalmi). — Illés Endre: Hármaskönyv I—III. (Magvető). — R. Burns, J. W. Goethe, Szergej Jeszenyin versei. A Lyra Mundi kötetei. — Az este hangjai. Modern olasz kisregények. — J. Jones: Most és mindörökké I—II. (Európa). — E. A. Poe: Az aranybogár. — E Triolet: Hajnalban elhallgat a csalogány. A Helikon Csillagok sorozat kötetei (Európa-Helikon).

A gyógyító értelem. Minerva Nagy Képes Enciklopédia (Közgazdasági—Minerva). — Lukács György: Adalékok az esztétika történetéhez I—II. — Csorba Győző: Időjáték. Versek. — White: Az élet fája (Magvető). — S. Terkel: Chicago. Keresztmetszet. — J. Peltonen: Salomo és Ursula. Modern Könyvtár. — A. Sz. Puskin: Válogatott prózai művei (Európa). — Passuth László: Nápoly (Zenemű). — Solymár István: Mai magyar rajzművészet (Képzőművészeti Kiadó).

Barna téboly. Novellaantológia (Zrínyi). — Petőfi Sándor elbeszélő költeményei. Olcsó Könyvtár (Szépirodalmi). — Székely András: Spanyol festészet (Corvina). — J. Tinyanov: A követ halála. Századok — emberek sorozat (Európa). — Kiss Dénes: Az utolsó indián nyár. Sirály könyvek (Móra). — Magyar Statisztikai Zsebkönyv 1972. Angol nyelven. — Az öregek helyzete és problémái (Statisztikai). — Taube—Rugyenko: A hidrogéntől a mesterséges elemekig (Gondolat).

Illés Béla: Aranyliba (Szépirodalmi). — B. Sey—Gedai: Éremkincsek (Európa—Helikon—Corvina). — Gerő János: Az útnak nincs vége (Táncsics). — A Bécsi Kör filozófiája (Gondolat). — E. Sztanev: A barack-tolvaj. Helikon Csillagok-sorozat (Európa—Helikon). — Foglalkoztatottság és keresetiarányok 1970. I. (Statisztikai Kiadó).

nítót olyan magasra kell emelnünk, amilyen magasan soha sem állt, nem áll és nem is állhat a burzsoá társadalomban". A pedagógusok — Makarenko szavaival — joggal „megittasodtak ezektől a távlatoktól", és nagy szerepet vállaltak az új társadalom új iskolájának megteremtésében.

A Tanácsköztársaság idején a magyar pedagógusok is a „nemzet napszámosaiból" a társadalom megbecsült tagjai lettek. A pedagógusok legjobbjai magukénak érezték a proletárforradalmat. Ezt mutatja a magyar tanítók szakszervezetének határozata, mely szerint a „szakszervezet valamennyi tagja jelentkezik a Vörös Hadseregbe felvételre". Nem maradt el a Horthy-rendszer terrorja, a fasizmus során sok Latinka Sándor lett áldozat. Még többen maradtak munka és kenyér nélkül.

A pedagógus munkájának feltétele és követelménye az utolsó negyedszázadban világméretekben és itthon is többet változott, mint a megelőző korokban évezredek során. A kizsákmányoló osztálytársadalmat eltipró nagy forradalom, amely 50 éve még egyedül állt, mostanára erős világrendszerré lett. Generációk jönnek, amelyek már nem ismerik apáik tudásgyűjtésének nehéz körülményeit. E fiatalok egyetlen munkája tanulni, tanulni, tanulni, mert feladatuknak, a kommunista társadalom felépítésének csak így tudnak megfelelni. Lenin szavai ma is időszerűek: „Önök előtt az építés feladata áll, s ezt a feladatot csak úgy oldhatják meg, ha elsajátítanak minden korszerű ismeretet, ha képesek lesznek a kommunizmust készen kapott, betanult formulákból, tanácsokból, receptekből, előírásokból, programokból olyan eleven erővé változtatni, mely egységbe foglalja az önök közvetlen munkáját, ha képesek lesznek a kommunizmust gyakorlati munkájuk vezérfonalává tenni."

A társadalmi nevelés, a pedagógus munkájának mércéje az, hogy milyen hatásfokkal járul hozzá a nemzedékváltás ilyen szellemű megoldásához. A szocialista pedagógus feladata a múltat ismerő, a jelent és jövőt tudó nemzedékek felnevelése. Olyanoké, akik szocialista társadalmi elkötelezettséggel, állandóan gazdagodó aktív ismeretekkel, széles körű általános műveltséggel vesznek részt a szocialista társadalom építésében és a szocialista forradalom világméretű győzelméért folyó küzdelemben. Az ezredforduló derékhadát szerény, de a munkában és harcban állhatatos, a küzdelemben nem lankadó forradalmárokká kell nevelni.

A pedagógusmunka mindig szép volt, és minden korban voltak kiváló képviselői, akik jól tudtak a tegnap tudásával a holnapra nevelni. De, ami a történelemben kevesek erénye volt, az ma a nevelők tömegének kötelessége. Kevés korszak volt a történelemben, amelyben a nevelőnek szebb és izgalmasabb feladata és lehetősége lett volna, mint a szocialista társadalom keretei között kibontakozó tudományos-technikai forradalom pedagógusának. A proletariátus értelmiségének részeként járt és járatlan utakon a mindig újat kereső lázas fantáziájával, de az igazi nagy tanítókra jellemző higgadt bölcsességgel, egy gyorsan változó korban kell mindenkor alkalmazható iránytűt adni tanítványainak. A mai ismeretek tengerében kell egy mindig érvényes társadalmi és természettudományos világkép elemeit a tanulóval együtt kutatva nemcsak megtalálni, megtanítani, de meggyőződéssé is érlelni.

És e szép munka lényegét kevesen fogalmazták meg szebben és tömörebben, mint Ady Endre: „Ha élet zengi be az iskolát, az élet is derűs iskola lesz." Megannyi mának szóló feladat: benne van e gondolatban a folyton tanulás kötelessége éppúgy, mint az igazi forradalmár mindig reális, de optimista életszemlélete. Olyan pedagógus erények ezek, amelyeknél kevés van fontosabb.

A magyar pedagógustársadalom a nép részeként az elmúlt negyedszázadban sokat tett annak érdekében, hogy munkásosztályunk, a dolgozók, a politikai hatalom kivívásával együtt elhódítsák a régi uralkodó osztály műveltségi monopóliumát is. Jól éltek azzal a lehetőséggel, amelyet az oktatás számára szocializmust építő államunk nagy erőfeszítések árán biztosított. E nagy munkában helyt álltak, és aktívan részt vesznek ma is megyénk oktatói, nevelői, az egyetemi katedráktól az osztatlan tanyai iskolákig.

A pedagógusoknak mindenkor szép és megtisztelő feladata volt a tanítványok nagy sorából azokat kiválasztani, akiknek tehetsége, adottsága méltó a megkülönböztetett figyelemre. Sok évszázadon át e munkát a hatalommal viaskodva végezték — önfeláldozóan. De így van ez napjaink kapitalista világában is. Elegendő talán a munkás-paraszt gyermekek 5—10 százalékos arányát említeni a nyugati egyetemeken.

A szocialista rendszer az első a történelemben, amely ösztönzi, segíti a pedagógusokat abban a nagyszerű munkájukban, hogy a dolgozó osztályok gyermekeinek tehetségét, adottságát jól megismerve, segítsék azt kibontakoztatni. „A párt elvi-politikai kérdésnek tartja továbbra is, hogy a fizikai dolgozók gyermekei a tanulás minden fokán megfelelő külön támogatást kapjanak" — olvashatjuk a X. kongresszus dokumentumában. E téren jelentős erőfeszítések, kezdeti eredmények vannak, de sok feladat vár még megoldásra. A fizikai dolgozók gyermekei tehetsége felismerésének, ápolásának feladata a pedagógusok nagy politikai munkája. E munkában természetesen nincsenek egyedül, hiszen a társadalom összefogására van szükség, kollégiumépítés, az iskolák felszerelésének javítása, a jobb szaktanári ellátottság, és még számos tennivaló megoldása érdekében. A gyermek adottságának, tehetségének felismerése, saját jövőjéről alakuló elgondolásának helyes irányú pallérozása azonban, csak a pedagógus és a család együttes munkájának eredménye lehet. Éppen ezért nagyon fontos az iskola, a pedagógus és a család, szülők erős szövetsége, mindkettőjük közös törekvése a gyermek alkotó jövője érdekében.

A nevelők százezres hadseregét köszönti ma az ország, közöttük Csongrád megyeieket. Úgy gondoljuk, hogy pártunk köszöntését méltóan summázza a kongresszus döntése, amely feladatul jelölte oktatásügyünk, benne a pedagógusok munkájának, helyzetének átfogó vizsgálatát, továbbfejlesztését. A pedagógusokkal kapcsolatosan fontos határozat született a X. kongresszuson, amely kimondja: „A pedagógusok anyagi és erkölcsi megbecsülését minden területen jobban összhangba kell hozni tevékenységük társadalmi fontosságával." Ismeretes, hogy e döntés megvalósításának egyik nagyon fontos lépéseként egy esztendeje pedagógusfizetés-rendezésre került sor. A pedagógusok erkölcsi megbecsülése terén is jelentős előrelépések vannak, bár e téren sok még a tennivaló. Az oktatásügy vizsgálatával kapcsolatos állásfoglalás megvalósításának első fázisa a befejezéséhez közeledik. A döntések utáni dinamikus, de higgadt munka azonban még előttünk áll, és megvalósításának feladatai nagy ügyhöz méltó tennivalókat tartogatnak a nevelésügy minden harcosa számára. A következő pedagógusnapi köszöntésnek már bizonyára ez adja gerincét.

DR. KONCZ JÁNOS

Goldmann György-emléktábla

Kegyeletes emlékünnepség zajlott le szombaton délelőtt Budapesten, az V. kerületi Kálmán utca 15. számú ház előtt: felavatták Goldmann György, a dachaui koncentrációs táborban mártírhalált halt haladó szobrászművész emléktábláját. A portré — Schaar Erzsébet alkotása — a földalatti kommunista mozgalom egyik vezetőjének nyugalmat, elszántságot, életszeretetet sugárzó megjelenítése.

Pogács Ö. Gábor, a Magyar Nemzeti Galéria főigazgatója emlékbeszédében kiemelte a kommunista eszmék iránti elkötelezettségét, s hangoztatta, hogy szobrászatát a hazai plasztika nagy értékei között tartjuk számon.